

Õigus ja Kohus

Õigusteadusline ajakiri

„Päewalehe“, „Raja“
ja „Koidu“ hinnata
eralisla ♡ ♡ ♡ ♡

Ilmub 1 kord kuus

Tegew toimetaja ♡
cand. jur. J. Wilms

Nr. 8

August

1913

Aegumisest.

II. Ära-aegumisest.

Äraaegumine käib nõudmiste kohta ja seisab selles, et iga nõudmine, mida õige nõudja seatud ajal seatud wiisil üles pole andnud, ära kustumaks arwatakse. Kuid wõlglane, kelle läest just teatud wõõra asja wäljaandmist nõutakse, ei wõi ennast aegumisega kaitsta, kui nõudja näitab, et wõlglane ehk ta eelnil nõutawat asja kõi aeg pahas usus omaks on pidanud. Kuid muude nõudmiste puhul, näituseks teatud rahasumma nõudmisel, ei ole wõlglaste hea usk just tingimata nõutaw.

Kõi nõudmised, mis just ära-aegumise alt wabad pole ja mille makspanemiseks lähemaid tähtaegu pole määratud, aeguvad ära, kui õige nõudja neid 10 aasta jooksul üles ei anna. Kuramaal aga kustuvad kõi kodanlikes nõudmised üleüldises korras wite aasta aegumisel ära.

Nõudmiste ära-aegumine algab sest päewast peale, millal nõudmine niisuguses seiskorras oli, et wõlglaste wastu, kes oma kohust ei täitnud, nõudmist otsekohe sisse wõis anda, kuigi weel märgata polnud, et wõlglane nõudmise täitmisest kõrwale puistles wõi wõlausaldaja talle meeldetuletust tegi. Selle järel siis arwatakse aegumise algus: tingliste nõudmiste juures — tingimise

täitmist, tähtajaliste nõudmiste juures — tähtaja kätte-
jõudmist.

Kui nii on kofku lepitud, et kohustuse täitmiseks wõlglasel tarwis on wõlausaldaja poolt meeldetuletamist ära oodata, siis ei arwata aegumise algu mitte üfji meeldetuletamise-päewast, waid sest päewast, mil nõudmine niifugusele seisuforda sai, et wõlausaldajal õigus oli meeldetuletust teha.

Mõnel puhul aga pikendatakse ära-aegumise wältust, olgu seeläbi, et ära-aegumise algus edasi liukatakse, wõi jälle seeläbi, et ta kestwus seisma jääb. Need korrad on: 1) kui wõlglasel edasilükamise käufiri antakse; 2) kui kohtupidamine sõja puhul seisma jääb, — ära-aegumine jääb kohtu finniolemise ajaks seisma; 3) laste nõudmiste korral eestkõstmise ja hooletande all olijate nõudmiste korral, — ära-aegumine seisab kõi aeg, mil nad wanemate wõimu, eestkõstmise ja hooletande all seisawad; 4) mehe poolt naise liikumata waranduste wõõrandamise asjus algab naise nõudmise-õiguse ära-aegumine abielu lõppemise päewast; 5) nende heaks, kes riigiteenistuses olles wäljaspool riigi piirifid on, jääb ära-aegumine kõigeks nende eemalwiibimise ajaks seisma; 6) nõudmistes pärijate wastu jääb ära-aegumine inventari kõfufeadmise ajaks seisma.

Kui keegi aegumise teel mingi õiguse kaotab, siis wõib ta weel wiimasel aegumispäewal oma aegumat õigust maksma panna.

Eemalwiibijate wastu hakatakse täht-aastalise aegumise aega sest päewast peale arwama, mil nad oma nõudmise-õigusest teada said. Kuid awaliku wäljatutse-kuulutuse korral hakkab ka eemalwiibijate wastu täht-aastaline aegumine kutse ilmumise päewast maksma.

Uja jooksul forduwate maksimiste, näitufeks protsentide, alimentide, elu-aegse rendi ja maafoor-
matuste asjus arwatakse igaihe eraldimaksimise jaoks ka eraldi-aegumist, sellest päewast hakates, mil maksimise-tähtaeg algas. Kuid sel puhul, kui see õigus ife, mille peal järjekordsed maksimised põhjenesid, ära aegub,

ei wõi ta enam järjekordist maksu nõuda, kuigi see järjekordne maksmine weel mitte ära aegunud ei peaks olema.

1. Ära-aegumise katkestamine.

Nõudmise sisseandmine sellekohasesse kohtusse wõi seks walitud wahemehele katkestab ära-aegumist, kusjuures juba mööda läinud aega arwesse ei wõeta ja ära-aegumine uueste otjast peale hakkab.

Kui keegi pärast nõudmise sisseandmist oma nõudmise pooleli jätab, siis algab ära-aegumine uueste sest päewast peale, mil ta edaspidist talitust nõudmise asjasse ette pidi wõtma, s. o. wiimast talle määratud ja tema poolt mööda minna lastud tähtajast. Uue ära-aegumise kestwuseks on ühtelugu 10 aastat, kuigi eelmine keste-aeg lühem pidi olema.

Nõudmise algamine katkestab aegumist kogu nõudmise kohta, kuigi nõudmine esialgu ühe selle osa kohta sisse antud pidi olema.

Kui aga seda, kel nõudmise õigus on, mingi taktus keelab nõudmist sisse andmast, näituseks tema wastase eemalwiibimine ja ta elukoja mitteteadmine, siis on ära-aegumise katkestamiseks küllalt, et sellekohases kohtus protest sisse antakse.

Ilma kohtuta meeldetuletamine aegumist ei katkesta. Riigi- ja Gestimaal on siit aga erandiks liht wõlanõudmised, mille kohta ära-aegumise katkestamiseks erateel meeldetuletamisest küllalt on, sündigu see suusõnal wõi kirjalikult, wõlausaldaja enda wõi kõrwalise isiku läbi.

Ära-aegumine katkeb, kui wõlglane aegumise jookkulise mingil kombel wõlausaldaja õiguse maksmaks tunnistab, olgu kas wõlga palub pikendada, uut wõladokumentide wälja anda, olgu kas wõla jaolt ära maksab wõi protsenta maksab wõi wõla kohta mingi kindlustuse annab.

2. Suhtumised, mis ära=aegumise alt wabad on.

Gesti maa=õiguse ja Kura õiguse järel on kõik kirikute pärast olevad nõudmised ära=aegumisest wabad.

Üleüldse aga on aegumise alt wabad kõik krepostiraamatutesse sisse kantud õigused, kuid mitte ühtlasi ka kõik nende nõudmistega kaasakäiwad õigused, nagu wiivituseprotsentide nõudmine ja muud kõrwalised kohustused.

Ära=aegumise alla ei käi ka nõudmine rajapüüsi diendaba.

Niisamuti ei käi ära=aegumise alla käripandi wäljaostmise õigus pandiwõtja käest, wõla äratasumise teel.

Kroonu nõudmised langewad aegumise alla üleüldises korras, kuid selles on ka mõned erandid olemas.

3. Ära=aegumise tagajärg.

Ära=aegudes ei lõpe mitte üksi nõudmise=õigus otse, waid ka nõudmine ise. Seepärast ei wõi ära=aegunud nõudmist ka mitte wastu=arwe näol enam ette tuua.

Kuid siiski — kui wõlglane milgi põhjusel ära=aegunud nõudmist täidab, siis ei wõi ta lord juba äratafutud wõlga enam mitte tagasi nõuda.

Cand. jur. J. Sabas.

Reeglid

fiisemise korralduse ja alalise korrahoidmise kohta nendes haigemajades, kus haigetaskjade liikmeid arstitakse, kui ka arstlike abi andmise wormide kohta. (Tööliste kinnituseasjade nõukogu poolt wälja antud ja tööstuse- ja kaubanduseministri poolt kinnitatud.)

§ 1. Käesolewate reeglite alla käiwad kõik niisugused wabrikud ja tehased ning mäetööstuse-, raudtee- ja tram-

wai-ettewõtted, mille töölised ja teenijad haigekassa liikmed on.

Tähendatud reeglid arwatakse maksmaks sellest ajast, kui ettewõtte juurde haigekassa asutatakse.

§ 2. Arstiabi antakse haigemaja liikmetele ettewõtte omaniku fulul järgmisel kujul: 1) esialgist abi järstu haigeks jäämise ja õnnetute juhtumiste korral; 2) arstimiseks ambulatoriumides; 3) sünnituste puhul ja 4) arstimiseks haigemajades haige täielise ülespidamisega (woodil-arstimine).

§ 3. Arstiabi antakse: 1) niisugustel haigeks jäämise korradel, mille tagajärjeks mitte töödime kaotamine pole, senikaua kui haigeksjäänud isik haigekassa liige on, ja 2) niisugustel haigeksjäämise korradel, mille tagajärjeks töödime kaotamine on, selle peale waatamata, kas haigust ambulatoriumis või haigemajas tuleb arstida, kuni täielise terweksaamiseni, kuid mitte kauem kui neli kuud pärast haigeksjäämist. Selle paragrahwi reeglid ei käi mitte arstiabi kohta, mida õnnetute juhtumiste läbi kannatanud isikutele tuleb anda. Õnnetuste korradel antakse arstiabi neil aladel, mis tööliste õnnetute juhtumiste wastu finnitamise seaduses (1912. a. Sead. kogu, par. 1230) ja tööstuseaduse (1906. a. täienduse järele) 156¹⁹ par. juurde lijatud reeglites kätte on juhutatud.

§ 4. Arstiabi andmisega käsikäes käib maksuta arstirohtude, haawaõidemete ja muude arstliste tarbeasjade muretsemine.

§ 5. Ettewõtte omanik on kohustatud selle eest hea seisma, et haigekassa liikmed esialgist arstiabi saaksid ja ambulatoriumis rawitsemist leiaksid. Ettewõtte omanikule on lubatud selles asjas niihästi teiste ettewõtete omanikkudega, haigekassadega, erahaigemajadega kui ka linna- ja semstwo-omawalitsustega või nendekohaste asutustega lepingusse astuda.

§ 6. Igas ettewõttes peab arstliku tarbeasju, mida esimese (rutulise) abi andmiseks tarwitatakse (haawaõidemed jne.), rohkel arwul walmis muretsetud olema. Tä-

hendatud tarbeasjade fogu featafse ettewõtte arsti poolt walmis (§ 16).

§ 7. Efialgne arstiabi järsku haigeks jäämise ja õnnetu juhtumiste korral peab haigekassa liikmetele, kas ettewõtte juures wõi wäljaspool ettewõtet kindlustatud olema, kuid sel tingimisel, et tähendatud abi wõimalikult ruttu antaks.

§ 8. Selleks otstarbeks, et haigekassade liikmetele efialgist arstiabi anda, peab nendes ettewõtetes, kus tööliste arv alla 100 on, kohaseks tehtud ruum olema; ettewõtetes, kus tööliste arv mitte alla 100 ei ole, peab selleks walge ja ruumikas iseäraline tuba olema. Efialgse arstiabi andmiseks määratud ruumis peab täieste kordaseatud woodi olema; ühtlasi peab nendes ettewõtetes, kus tööliste arv mitte alla 100 ei ole, wõimalikuks tehtama tarwilikul korral vähemalt weel kahte woodit juurde panna.

§ 9. Efialgse arstiabi andmiseks määratud ruumides peab rohkel arwul arstliku tarbeasju olema, mille fogu ettewõtte arst walmis feab. (§ 16).

§ 10. Sel juhtumisel, kui haigeksjäänud oma jõuga edasi ei saa liikuda, peawad ettewõtetes sündsad kande-wõi weo-abinõud olemas olema.

§ 11. Efialgist arstiabi wõib welsker (kooli) ehk naiswelsker ainult arsti äraoleku puhul anda.

§ 12. Nendes ettewõtetes, kus tööliste arv mitte alla saja ei ole, peab alaline welsker (kooli) ehk naiswelsker koha peal olema.

§ 13. Ambulatoriumi jaoks peab vähemalt kaks ruumikat tuba olema (ootamise- ja arsti wastuwõt-mise-tuba). Nendes ettewõtetes, kus tööliste arv alla 100 on, wõib selleks otstarbeks üks tuba määratud olla (arsti wastuwõt-mise-tuba), mille juures aga ambulatoriumis käijate haigete jaoks kohane ootamiseruum sisse featud peab olema. Kui arstirohtude walmistamist ja wäljaandmist ambulatoriumis toimetatakse, siis peab see selleks kohaseks tehtud iseäralises ruumis sündima.

§ 14. Ambulatorium peab ettevõttele nii lähedal olema, et temas käivad haigekassa liikmed selleks võimalikult vähem aega ära tarvitaksid.

§ 15. Ambulatoriumis peab rohkel arvul arstliku tarbeasju olema, mille kogu ettevõtte arst valmis seab. (§ 16).

§ 16. Wastuwõtmist ambulatoriumis toimetab arst.

§ 17. Ülemaal tähendatud § 16 wastuwõtmist ambulatoriumis toimetatakse nendes ettevõtetes, kus tööliste arv mitte alla 1000 ei ole, igapäew, 500 — 1000 töölisega ettevõtetes mitte harvem kui 3 korda nädalas, 100 — 500 töölistega ettevõtetes mitte harvem kui 2 korda nädalas; aga kõigis teistes ettevõtetes mitte harvem kui üks kord nädalas.

§ 18. Nendes ettevõtetes, kus ambulatoriumilist wastuwõtmist mitte igapäew ei toimetata, peab arstiabi nõudjatele võimalikuks tehtama hädakorral, peale wastuwõtmise-päewade, ka muul ajal ettevõtte arsti poole koju minna.

§ 19. Nendes ettevõtetes, kus naistööliste arv mitte alla 100 ei ole, peab raskejalgsetele ja nurganaistele, kes ettevõttes eneses ehk selle läheduses elawad, ämmaemandaabi kindlustatud olema.

§ 20. Tööliste finnituseasjade komisjoni hooletaks jääb ühiskutl juhustumisel, tarwidust ja kohalisi olusid silmas pidades, niisamuti ka ettevõtete omanikkude palwete peale: 1) nende reeglite §§ 8., 12., 13., 16., 17. ja 19. nõudmisi vähendada ja 2) §§ 7. ja 14. tähendatud, ettevõtete juurest eemal seiswate esialgse arstiabi andmist ruumide ja ambulatoriumi kauguse piiri ära määrata, niisamuti ka seda kaugust, mille piiris § 19. tähendatud raskejalgsetele ja nurganaistele abi peab antama.

§ 21. §§ 7. — 12. tähendatud nõudmisi silmas pidades võib ambulatoriumis ka esialgist arstiabi anda, kuid sel tingimisel, et selle abiandmise läbi ambulatoriumile takistusi ei tekiks.

§ 22. Sellel otstarbel, et haigekassa liikmetele jär-

jeindlat rawitsemist haigemajas ja abi sünnitamise juures muretseja, wõib ettewõtte omanik, kas oma haigemaja pidada wõi selles asjas teiste ettewõtete omanikkubega, haigekasladega, era-haigemajadega kui ka linna- ja semstwo-omawalitsustega ehk nendekohaste asutustega lepingusse astuda. Kui ettewõtte omanikul oma haigemaja ei ole ja kui ta ülemaltähendatud isikutega, omawalitsustega ja asutustega selles asjas kokku pole leppinud, siis saawad haigekasja liikmed ettewõtte omaniku külul haigemajalist arstlist rawitust ja abi sünnitamise kordadel linna ja semstwo kogukondliste omawalitsuste päralt olemates arstlistes asutustes sellamal määral, nagu iga teine kohalik elanik.

§ 23. Ettewõtte omaniku poolt sisse seatawad asutused, kus haigekasja liikmetele arstlist abi antakse, peawad koha, sisse seade, haigeruumide õhumahutuse, walgustuse, kütte ja puhtuse poolest terwishoiulisi nõudeid täitma. Haigemajade palatites peab iga woodi kohta seaduslikult mitte alla 3 kubiksülla õhku tulema, kusjuures, kui ruum üle 5 arsinä kõrge on, kubikuline õhumahutuse suuruse arwe kaasa ei loeta.

§ 24. Selmises paragrahwis tähendatud arstlistes asutustes peawad peale palatite weel soojad wanni- ja lõikusetoad ning wäljakäigu-kohad olema. Palatid kui ka wäljakäigu-kohad peawad meeste- ja naisterahwastele eraldi olema.

§ 25. Arstlikes asutuses peab vähemalt üks tarwiliste abinõudega tuba külge hakkawaid haigusi põdewate haigete jaoks eraldatud olema.

§ 26. Kui arstirohtusid haigemajas walmistatakse, siis peab selleks iseäraline kohane ruum ühes tarwiliste abiriistadega sisse seatama.

§ 27. Ettewõtte omanik on kohustatud selle eest hoolitsema, et tema haigemajas tarwilistest abinõudest ega sisse seadetest puudust ei oleks (mööbel, abinõud, riistad), niisamuti ka selle eest muretsema, et haigemajas arstline personal, rohud jne. oleksid. Selle sisse seade

jaoks tarwisminewate asjade kofkufeade walmistab ette-
wõtte arst.

§ 28. Arstlise personali arwu määramine kui ka
haigemajasse ametisse nimetamine jääb ettewõtte oma-
niku hooleks.

Tööliste kinnituseasjade komisjonid wõiwad tarwi-
lisel korral haigemaja arstlist kofkufeade suurendamist
nõuda.

§ 29. Arstlises asutuses, kus haigeid rawitsetakse,
peab teenijaid rohkel arwul olema. Naishaigete ruu-
mides (palatites) wõiwad ainult naisteenijad olla.

§ 30. Kui haigemajas ka ambulatoriumilist arsti-
mist toimetatakse, siis peab selleks sisseseatud ruum nen-
de reeglite §§ 13. ja 14. nõudeid täitma. Peale selle
peab tähendatud ruum haigemajalisest rawitsemiseruumist
nii eraldatud olema, et ambulatoriumist külgehaakawaid
haigusi edasi ei saaks anda.

§ 31. Kui haigemaja ettewõtte juures on, siis wõib
temas ka esialgist arstiabi neil kordadel anda, mis nende
reeglite §§ 6. — 11. kindlaks on määratud.

§ 32. On ettewõttes töötawatele naisterahwastele
sünnituse-warjupait awatud, siis peab ka oma sisseseade
poolest üleüldiseid sünnituse-warjupaitade kohta käiwaid
määrusi, niisamuti ka nende reeglite §§ 23., 27. ja
29. nõudeid täitma.

§ 33. Kui haigekassa liikmetele haigemajas sünni-
tuste puhul abi antakse, siis peab selleks eraldiruum ole-
ma, mida tarbilisel korral teistest ruumidest wõiks eral-
dada.

§ 34. Nende reeglite §§ 23. — 33. ettenähtud
nõuded haigemajades sifemise korralduse ja alalise üles-
pidamise kohta käiwad ka nende haigemajade kohta, mis
erajiffute ja asutuste päralt on, millega ettewõtte oma-
nik lepingusse on astunud, et haigekassa liikmetele arst-
lise abi andmist muretseda, peale haigemajade, mis semst-
wo- ja linna-omawalitsuste wõi nendekohaste asutuste
omad on.

§ 35. Haigemajades, mis enne nende reeglite väl-
ja-andmist ettevõtete juures on asutatud ning tähenda-
tud reeglite nõudeid ei täida, lubatakse haigete rawitse-
mist tööliste kinnituseasjade komisjoni iseäralise, iga üksi-
ku ettevõtte jaoks muretsewa, loaga, kuid sel tingi-
misel, et see asutus komisjoni poolt määratud tähtajaks
nende reeglite nõuetega kokkufõlasse peab seatama, kusjuu-
res ettevõtte suurst, tööstuse laadi ja kohalisi olusid
ning ettevõtte omaniku arvamist silmas peetakse.

§ 36. Ettevõtte omanik on kohustatud arstlike abi-
andmise korralduse üle haigekassade liikmetele teatama.
Seesugused teada-andmised peawad kuulutuste kujul hai-
gekassa liikmetele kättesaadawatesse kohtadesse üles pan-
dama, mida niisamuti ka wabriku- ning mäetööstuse-
inspekttsiooni ametnikkudele teatatakse.

§ 37. Walwus nende reeglite täidesaatmise üle pan-
dakse wabriku- ning mäetööstuse-inspekttsiooni ametnikku-
de peale. P—e.

Toimetuse kirjakaast.

Rüsim. 160. Palun wastata, kas võib alaealine (alla
21 a. wana) omale püssiluba saada misuguse ametiko-
poole tuleb pöörata?

Wastus: Täieste wõimata pole see, et alaealine omale
püssiluba saada, sest keelatud see ei ole. Tegelikult on see
aga muidugi raskestatud, sest on loomulik, et alaealistele
püssiloa wäljaandmisega ettewaatlik olla. Walwekirjaga
tuleb pöörata maakonna-politsei walitsusesse. Walwekirjale
lisatakse kaks 75 kop. tempelmarki juurde.

Rüsim. 161. W. külas Gestimaal on küla ühiseks
karjatänawaks 20 — 25 jülla laiune orgline maariba. Ko-
had on 20 — 30 aasta eest päriseks ostetud. Kas on mõt-
sal selle maariba kohta weel mingisuguseid õigusi?

Wastus: Rüsimuse siju järele selle peale kindlat was-
tust anda on wõimata. Peab ostulepinguid ja kohtade kaar-
tisiid nägema. On see maariba kohtadele ainult karjatee
serwitudi näol antud ja ei ole ta kaardil mitte kui o s a

kohtast ülesse märgitud, siis on ta õiguslikult veel praegu mõisa omandus. On see maariba aga kohtade küljes (lepingute ja kaartide järele) ja tema peale kohtadel wastastikune serwitudi õigus, siis ei ole mõisal selle maariba kohta enam mingisuguseid õigusi. See küsimus tuleb niiviisi siis lepingute ja koha kaartide järele ära otsustada.

Küsim. 162. Palun järgmise küsimuse peale wastust. Olen mitu aastat abielus. Lapsi meil ei ole. Minu naisel oli aga enne abieluseastumist poeg, kes nüüd juba kaastekstümmend aastat wana on. Mina olen 53 aastat ja naine 42 a. wana. Kas on võimalik käesolewatel asjaoludel seda poissi minu seaduslikult kinnitatud kasupojaks saada. Kuhu poole tuleb selle palwega pöörata ja mis see maksma peaks minema?

Wastus: Igauks õiguse- ja tegewusewõimuline iis wõib omale seaduslikult kinnitatud kasulapsi wõtta, sealkuures seaduse nõudmisi tähele pannes. Lapsekswõtja peab lapsekswõetawast vähemalt 18 aastat wanem olema. Kellel omal lapsed, ehk seaduslikult kinnitatud kasulapsed, see wõib ainult kohtu poolt tähtsatets tunnistatud põhjustel omale seaduslikka kasulapsi wõtta. Peale selle peab niisugustel juhtumistel ka lapsekswõtjal oma seaduslikkude laste wõi kasulaste sellekohane nõusolemine uueks lapsekswõtmiseks olema. Niisamuti peab ka lapsekswõetawa nõusolemine kohtus ette näidata olema, ehk kui ta alaealine on, siis tema seaduslikkude eestkostjate nõusolemine. Kõige nende seaduslikkude nõudmiste üle tuleb kohtusse dokumendid wõi muud tõendused sisse anda. Nagu sellest seletusest näete, on Teil võimalik teatud last omale seaduslikult kasupojaks wõtta. Kui Teile maal elate ja laps ka sealsamas, siis peate sellekohase palwefirja sellele wallakohtule andma, mille piirkonnas lapsekswõetaw elab. Elab lapsekswõetaw aga linnas, siis peate selle kohase palwefirja ringkonnakohtusse andma. Kui Teile seda asja wallakohtu kaudu peate diendama, siis ei wõi see Teile peaaegu midagi maksma minna. Peate aga ringkonnakohtu kaudu asja diendama, siis läheb see asi muidugi sugu kallimaks, igatahes aga suuri summasid ei wõi see maksta.

Küsim. 163. Kellel on õigus wallas maksuji peale panna ja neid jaotada, kas wallawolikogul wõi wallawalitsusel? Meie wallas sunnib wallawalitsus ilma wallawolikogu otsuseta sillatöösid teatud peresid tegema. Kui wallawalitsusel seda maksutorra jagamise õigust ei ole, kuhu tuleb siis ja missugusel korral kaebada?

Wastus: Wallawalitsus on wallas täidesaatew wõim ja järjekult ei wõi wallawalitsus ise mingisuguseid uusi maksusid peale panna, ega ka seaduslikult selleks õigustatud ametikoha poolt pealepanduid omawoliliselt üksikute wahel

igada. Niisuguse wallawalitsuse tegemise peale tuleb talurahwaasjade komisjarile kaebada, kahe nädala jooksul, kas otsuse teadaandmise või täidesaatmise käsipäewast. Kui komisjar kaebuse peats tähelepanemata jätma, siis kaebatakse tema otsuse peale kahe nädala jooksul, komisjari otsuse kättesaamise päewast arwates, Rubermangu talurahwaasjade komisjoni edasi. Ei tehta seal soovitatavat otsust, siis kaebatakse senatisse, misjagune asutus siis ka selles asjas lõpulist otsuse teeb, mille peale enam edasi kaebada ei saa.

Rüsim. 164. Olen isa esimene poeg, sünd. 8. sept. 1893, mul on üks wend, sünd. 4. sept. 1897, ja kaks õde. Isa on 63 aastat wana. Palun nii lahke olla ja teatada, kas saab niisuguse perekonna koosseisu juures kroonuteenistusest wabaks ja kudas tuleks seda õigust muretseda?

Wastus: Wana sõjawäe seaduse järele oleks Teil esimene kergendus olnud ja Teie oleks sõjawäe teenistusest sootud wabaks saanud. Uue seaduse järele on Teil aga kõigest neljas kergendus (õigus) ja nii ei ole Teie perekonna seis põhjal ühtegi wabatsaamise lootust, sest ilma õigusteta meestest ei saa ilmaski komplekti täis. Uue sõjawäe seaduse järele on esimene kergendus muu seas ka neil, kelle isa üle 65 aasta wana ja kellel mitte teist wenda pole, kes juba vähemalt 16 aastat wana. Teie isa wanadus annab wälja, aga wend on jällegi rohkem kui 16 aastat ja sellepärast on Teil kõigest neljas kergendus (õigus).

Rüsim. 165. Teie talumehe karjatee käib minu põlust läbi. Tema ei tee aga selle karjateele aeda ette, nii et tema loomad tihti minu wilja tallawad ja suwe jooksul suure kahju teewad. Kas on mul võimalik temalt kahjutasu nõuda ja ka teda sundida, et ta karjateele aia äärde ehitaks.

Wastus: Mis naabrimehe kari Teile kahju teeb, seda wõite muidugi tagasi nõuda. Niisamuti wõite ka nõuda, et Teid edaspidise kahju eest hoitaks ja selleks otstarbeks sunnitaks karjateele aeda ette tegema ehk kui ta ei tee, siis tema kulul tehtaks.

Rüsim. 166. Minu maast käib kitsaropaline raudtee läbi. Raudtee ääres on minu turbaraba. Mina tahaks sealt omale turbaid wõtta, aga raudtee-walitsus ei lase seda sündida, seletades, et sinna jääda auf, mis raudteele kardetaw on. Kas wõib raudtee mind takistada oma maa seest turbaid wõtamast või ei? Kui raudteewalitsusel õigus on mind selles ettewõttes takistada, kas wõin ma siis raudteelt omale kahjutasu nõuda?

Wastus: Kitsaropalisel on raudtee äärt mööda riba maad ostetud. Selle riba peal on ka raudteewalitsus peremees ja wõib teha, mis tema tahab. Mis aga sellest ribast

wäljaspool on, see on juba tema walitsemise alt wäljas ja seal wõib omanik teha, mis ta tahab, kui ta oma tööga aga raudtee maad ei puudu. Niiviisi ei wõi siis raudteewalitsus Teid keelata oma maa seest turbaid lõikamast. Urwab aga raudteewalitsus, et tema päralt olew maariba kttas on ja raudtee julgeoleku jaoks seda waja laiendada oleks, siis peab ta seda seaduses äranähtud teel tegema, mitte aga teise omanduse õiguse kttendamise teel. Oma omanduses on igaüks täieline walitseja seaduse piirides.

Rüsim. 167. Olen ostetud toha omanik 27 aastat. Kas on luba lahtiste palkide parwetajatel kümme sülba maad kaldast ilma tasuta tarwitada, nagu nad seda tõendawad ja kas wõiwad nad waiu ilma küsimata sisse lüüa? Kas wõib neid wälja tõmmata kui nad salaja sisselöödud ja neil nõõrid küljes on?

Wastus: Palgiparwetamise seisukohast waadates on meil kahesuguseid parwetamise jõgesid: jõed, kus terwel jõe lahtioleku ajal parwetada saab, fewadest kuni sügiseni ja jõed, kus ainult suure wee ajal saab parwetada, fewadel, jää ja lume sulamise ajal. Esimesed on alati parwetamise-kõlbulised ja teised on ajutiselt parwetamise-kõlbulised. Nende jõgede juures, mis alati parwetamise-kõlbulised, peab omanikkude poolt mõlemilt poolt küljest kümme sülba wabaks jätama. See kümme sülba arwatakse weeharjast mõlemile poole külge. Selle maariba peal on siis parwetajatel õigus ilma loata ja tasuta kõike teha, mis neile parwetamise juures waja.

Mis aga nendesse jõgedesse puutub, mis alati parwetamise-kõlbulised pole ja seda ainult suure wee aeg on, siis wõiwad selle jõe ääres parwetajad ainult teerada tarwitada ja mitte rohkem. On aga teerajaga koguni wõtmata läbi saada, siis wõiwad parwetajad teede ministერიumi paluda, et see kohaliste wõimkondadega läbirääkimisesse astuks, et wabata maariba kuni kahe süllani laiendada. Waiade lõõmise ja wäljatõmmamise küsimus tuleb siis ka sellest seisukohast otsustada, kas parwetajatel ainult teerada wõi maariba tarwitada on. Esimesel korral pole neil õigust waiasid maa sisse taguda, teisel korral aga on. Teie küsimus tuleks siis otsustada selle järele, kas Teie piirist läbi woolaw jõgi alati parwetamise-kõlbuline on, wõi on ta seda ainult ajutiselt.

Rüsim. 168. Wõtsin omale kahe aasta eest 10-aastase tütarlapse kasulapselts (seaduslikult minu nime peale kinnitatud). Lapse libalil ema on surnud aga isa elab. Laps on aga wäga üleannetu ja sõnakuulmata, sellepärast tahaksin teda tema isale tagasi anda. Kas saab last wanale nimele, ilma tema isa nõusõlemiseta, tagasi kirjutada wõi telegile teisele kasulapselts anda?

Wastus: Seaduslikult kasulapseks mõetud lapsel on kõik seaduslikult sündinud lapse õigused: ta on kui oma lihane laps. Sellepärast ei saa teda ka kellegile ära anda või kedagil teda mõtma sundida. Minu asi on see, kui teda keegi niisamuti oma kasulapseks tahab võtta, kui Teie teda mõtsite. Siis saab ta Teie kasulapsest teise lapseks. Saab ta aga täiealiseks ja ei taha seda uut kasuisa, kellele Teie teda anda tahate, siis on temal õigus ennast sellest lahti ütelda ja siis arvatakse ta seaduslikult Teie lapseks tagasi. Nii viisi on Teil siis õige raste oma lapsest lahti saada. Teil jääb wist üks nõu üle: kaswatage laps sõnatuulelikult ja harjutage ta üleannetus ära. Nii noore lapse juures on see kindlasti võimalik.

Rüsim. 169. Meie isal on Eestimaal talukoht ja pood. Meid on kolm last: üks poeg ja kaks õde. Meie, õed, tahaksime hea meelega teada, missugused pärimise õigused meil on. Kui isa peaks surema testamendita, kas pärimine siis wennaga ühesuurused osad, või saab wend meist rohkem. Kui isal testament on tehtud, milles pojale on rohkem pärandatud, kas saame siis testamenti nii ümber lükkata, et wennaga ühesuurused osad saaksime?

Wastus: Kui isa ilma testamendita sureb, siis päriks kõik lapsed seaduse järele: liikumast warandusest ühesuurused osad, liikumata warandusest aga pärib wend kaks kord suurema osa, kui õde. Koht saab pojale, kes koha poole hinna talle õele ühesuurustes osades wälja maksab. Teeb aga isa testamendi, siis võib ta pojale ainult ühe neljandiku ($\frac{1}{4}$) liikumast warandusest rohkem lubada, kui poeg seaduse järele oleks saanud. Mis isa testamendis üle selle on lubanud, seda võib lasta kohtuteel tühjaks tunnistada.

Rüsim. 170. Minul warastati 1901. aastal wiie-saja rubla eest kraami ära. Ringkonnakohtu poolt saiwad wargad trahwitud ja minule mõisteti wiisjada rubla wälja, siis ei olnud wargate käest midagi võtta, kuna aga nüüd võtta oleks. Mis ajast hakkab niisuguse täitmise lehe nõudmise äraaegumise tähtaeg peale. Ja kui weel nõuda saab, kas peab siis kohtuteel seda tegema või võib kobe kohtupristawi poole pöörata?

Wastus: Aegumine niisuguse täitmiselehe kohta hakkab sellest päewast peale, millal kohtuotsus seaduseõiguse astus. Kui Teie sellest päewast arvates täitmise lehega pristawi poole pööranud pole, siis on täitmise leht ära aegunud ja Teie ei saa oma warandust enam kätte. Olete aga katsunud wähe peal pristawi läbi nõuda, siis on aegumine seisma pandud ja võite nüüd otsekohe pristawi lasta täitmiselehega sisse riisuma hakata.

Rüsim. 171. Missugusest ajast arvatakse ringkonna-

kohtu poolt ära mõetud iseäraliste õiguste järele tagasi saamise viie-aastaline tähtaeg? Kas need õigused iseeneselt tagasi saaduks arvatakse või peab sellepärast kuhugile poole palvekirjaga pöörama?

Vastus: Meil maksavad kuritööde asjas, mis õiguste kaotamisega ähwardavad, taks Seadustekogu. Wana ja uus. Uuest, (Уголовное Уложение) mis 22. märtsil 1903 finnitatud, maksavad peaaesjalikult ainult need paragrahvid, mis riikliste ja usuliste kuritööde kohta käiwad, kuna teised kuritööd (tapmised, röövimised, wargused jne.) wana (Уложение о Наказаніяхъ) järele mõistetakse. Uue järele saab õigused tagasi: kümne ja viie aasta järele. Tegumise algus arvatakse wangist wabastamise päewast. Õigused tulewad tagasi seaduse lõna järele ja palwekirja ei ole selles asjas waja kuhugi saata. Mis aga wanasse Kriminalkogusse (Уложение о Наказаніяхъ) puutub, siis ei ole seal üleüldse ära nähtud, et õigusi tagasi võiks laada. Mis ära mõetud, see ka ära jääb. Ükski aegumine ei anna neid tagasi. Minult alaealiste kohta 14 — 17 kohta, kes õiguste kaotamisega türmi mõistetud, on seaduses wäljawõtte tehtud. Need mõiwad kohut, mis neid finni mõistis, viie aasta järele pärast türmist wabastamist paluda, et neile õigused tagasi antaks. Kui kohus leiab, et nemad ennast hästi on ülewal pidanud, siis teeb ta otsuse, mille järele neile õigused tagasi antakse. Teiste kohta ei ole ühtegi määrust, mille järele õigused seaduse järele tagasi tuleks ehk kohus neid tagasi mõista võiks.

Õiguste tagasi andmine wana Kriminalkogu järele on ainult Rõigefõrgema armuandmise teel ära nähtud. Rõigefõrgema nime peale antakse palwekirja sisse, milles armu palutakse. Kui armu antakse, siis saab armusaaja ainult need õigused tagasi, mis armukirjas eneses selgelt ja kindlalt ära on üteldud, mis armukirjas tähendamata, neist jääb ka armusaaja ilma.

Rüsim. 172. Minu kauplusesse tuli keegi meesterahwas, lastis kraami sisse pakkida ja läks ilma maksmata ära. Kas on see seaduses ära nähtud kuritöö ja kuhu tuleb kaebada?

Vastus: Niisugune kuritöö tuleb kui pettus ülesse anda. Kui kaupa üle kolmesaja rubla oli, siis käib see ast ringkonnakohtu alla, kui kaupa alla kolmesaja rubla oli, siis läheb see rahukohtuniku harutamise alla. Ülesse võib anda kas otsekohe kohtunikule või kohtuuriijale ehk jälle politseile, kes siis selle asja ise seaduslikul teel edasi annab. Seda asja on aega taks aastat edasi anda. Kui taks aastat lastakse mööda minna, siis on see kuritöö ära aegunud ja süüalust ei trahwita enam. Trahw on rahukohtus: türmi

ühelt kuust kuni kolme kuuni. Ringkonnakohtus on trahw kõrgem. Oma lahjutasu nõudmise wõite sellesamas protsessis sisse anda, kas kohe politseile wõi kohtuuriiale ehk jälle kohtusse. Kohtusse peab aga niisugune nõudmine kõige hiljem enne kohtu istumise awamist sisse antud olema. Kui kohtuistumine awatud, ei wõeta nõudmist enam vastu ja lahjutasu peab ise protsessiga nõudma tsiwil teel, mis asja teerulifemats teeb.

Rüsim. 173. Kas seaduses on määratud, kui suured kwaszipoe ruumid peawad olema, ja kas on õigus kwaszipoodi õhtul tella 10-ni lahti pidada, kui tubaka patent ka on?

Wastus: Poe lahtipidamise aja ja ruumide suuruse määravad ära linna omawalitsuse sunduslikud määrused.

Oma küsimuse peale wõite Teie, tähendab, wastust leida selle linna sunduslikkudes määrustes, kus elate. Toimetusele ei ole Teie elukoht mitte teada.

Rüsim. 174. Elan Gestimaal. Isa müüs oma koha pojale ära (minu wennale). Kui wend tahab seda kohta wõõrale ära müüa, kas mul on õigus siis wähele astuda ja kohta nendel samadel tingimistel omale osta. Kunas peab oma ostu eeldigust awaldama, kas enne koha kreposterimist wõi pärast. Ja kas mul üleüldse ostu eesdigust on?

Wastus: Kui see koht Teie isale pärimiseteel on saanud ja Teie wennal lapsi ei ole — siis on Teil õigus seda kohta wõõra käest wälja lunastada nendel samadel tingimistel. See eesdigus aegub ära aasta jooksul, sellest ajast arwates, millal Teie müügist teada saite. Kui müümine wäljatuulutamise teel sünnib — siis peab oma eesdigust kuulutuses määratud aja jooksul awaldama. Kreposterimine õigust ei häwita.